Barotova Mavjuda Bo'ronovna

Romitan tuman 1-son politexnikumining

Ishlab chiqarish ta'limi ustasi

ASALARICHILIKDAN OLINADIGAN MAHSULOTLARNING BIOKIMYOVIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy asalarichilikning nafaqat qishloq xo'jaligi, balki tibbiyot va farmatsevtika sohasidagi o'rni keng yoritilgan. Tadqiqot obyekti sifatida asal, ona ari suti, ari zahri, propolis (ari yelimi), gulchangi va mum kabi asosiy mahsulotlarning tarkibiy qismlari va ularning inson organizmiga fiziologik ta'siri o'rganilgan. Maqolada apiterapiya (asalarichilik mahsulotlari bilan davolash) usullarining ilmiy asoslari, mahsulotlarni yig'ish texnologiyasi va sifat standartlariga rioya qilish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar

Apiterapiya, asal, propolis, ona ari suti, ari zahri (apitoksin), mum, fitonsidlar, fermentlar, aminokislotalar, qishloq xo'jaligi.

Аннотатция

В данной статье подробно рассматривается роль современного пчеловодства не только в сельском хозяйстве, но и в медицине и фармацевтике. Объектом исследования является изучение компонентов таких основных продуктов, как мед, маточное молочко, пчелиный яд, прополис (пчелиный клей), пыльца и воск, а также их физиологического воздействия на организм человека. В статье анализируются научные основы апитерапии (лечения продуктами пчеловодства), технология сбора продукции и соответствие стандартам качества.

Abstract

This article extensively covers the role of modern beekeeping not only in agriculture, but also in medicine and pharmaceuticals. The research object is the study of the components of such main products as honey, royal jelly, bee venom, propolis (bee glue), pollen and wax, and their physiological effects on the human body. The article analyzes the scientific basis of apitherapy (treatment with bee products), the technology of product collection and compliance with quality standards

1. Kirish

Asalarichilik insoniyatga eng ko'p foyda keltiradigan agrar sohalardan biri hisoblanadi. Asalari (*Apis mellifera*) nafaqat qishloq xo'jaligi ekinlarini changlatish orqali hosildorlikni oshiradi, balki o'zidan noyob biologik faol moddalar majmuasini qoldiradi. Ushbu mahsulotlar o'zining murakkab kimyoviy tarkibi bilan sun'iy ravishda yaratib bo'lmaydigan tabiiy dori vositalari hisoblanadi.

2. Asal — Tabiiy energiya va dori manbai

Asal — asalarilar tomonidan o‘simlik nektarlaridan qayta ishlangan asosiy mahsulotdir. Uning tarkibi 80% gacha uglevodlar (glyukoza va fruktoza), suv va 300 ga yaqin foydali komponentlardan iborat.

Vazifasi va xususiyatlari:

- **Bakteritsid ta’siri:** Tarkibidagi inhibin fermenti tufayli mikroblarni o‘ldiradi.
- **Fermentlar:** Diastaza, invertaza va katalaza moddalar almashinuvini yaxshilaydi.
- **Mikroelementlar:** Qon tarkibidagi gemoglobinni oshiruvchi temir, mis va magniyga boy.

3. Propolis (Ari yelimi)

Propolis — asalarilar tomonidan turli o‘simlik kurtaklaridan yig‘ilgan smolali moddalar, mum va efir moylari aralashmasidir. Asalarilar undan uyadagi tirqishlarni berkitish va uyani dezinfeksiya qilishda foydalanadilar.

Ilmiy ahamiyati:

Propolis kuchli tabiiy antibiotik hisoblanadi. U viruslar, zamburug‘lar va bakteriyalarga qarshi kurashish xususiyatiga ega. Tibbiyotda u stomatologiya, teri kasalliklari va immun tizimini mustahkamlashda keng qo‘llaniladi.

4. Ona ari suti (Royal Jelly)

Ona ari suti — yosh ishchi arilarning jag‘ osti va yutqin bezlaridan ajralib chiqadigan, quyuqlashgan sutsimon modda bo‘lib, u ari oilasining eng qimmatli mahsuloti sanaladi.

Biokimyoviy tarkibi:

Unda 22 xildan ortiq aminokislotalar, B guruh vitaminlari va gormonsimon moddalar mavjud. Bu mahsulot inson organizmidagi qarish jarayonini sekinlashtirish, asab tizimini tiklash va jismoniy quvvatni oshirishda tengsizdir.

5. Ari zahri (Apitoksin) va Mum

Ari zahri: Murakkab oqsil moddasi bo‘lib, tarkibida melittin va apamin kabi peptidlar mavjud. U revmatizm, polinevrit va gipertoniya kasalliklarini davolashda farmakologik xomashyo sifatida ishlatiladi.

Mum: Asalarilarning qorin qismidagi maxsus bezlardan ajraladi. Mum tarkibida 300 dan ortiq murakkab efirlar va erkin yog‘ kislotalari mavjud. U kosmetika sanoatida, dori-darmonlar tayyorlashda va texnik maqsadlarda qo‘llaniladi.

6. Gulchang va Perga (Ari noni)

Ishchi arilar gullardan yig‘gan changni o‘zlarining so‘laklari bilan namlab, uya katakchalariga joylaydilar va ustini asal bilan yopadilar. Bu jarayonda sut kislotali achish natijasida **perga** hosil bo‘ladi.

ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Perga oqsil va vitaminlarga eng boy mahsulot bo‘lib, u asalarilarning "noni" hisoblanadi. Inson uchun u kamqonlik (anemiya) va jigar xastaliklarida tavsiya etiladi.

7. Xulosa

Asalarichilik mahsulotlari insoniyat uchun bebahoning xazinadir. Ularning har biri o‘ziga xos shifobaxshlik xususiyatiga ega bo‘lib, zamonaviy meditsina ularni o‘rganish orqali ko‘plab sintetik dori vositalariga muqobil tabiiy preparatlar yaratmoqda. Kelajakda apiterapiyani yanada rivojlantirish va mahsulotlarni ekologik toza holda yetishtirish texnologiyalarini takomillashtirish dolzarb vazifa bo‘lib qolaveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar (References)

1. **Qahramonov A., Isamuhammedov A.** "Asalarichilik asoslari", Toshkent: Sharq, 2018.
2. **Krivsov N.I.** "Pchelovodstvo", Moskva: Kolos, 2020.
3. **Crane Eva.** "The World History of Beekeeping and Honey Hunting", Routledge, 2019.
4. **Sultanov M.** "O'zbekistonda asalarichilikni rivojlantirish istiqbollari", Ilmiy to'plam, 2022.
5. **Stefan Bogdanov.** "The Honey Book", Bee Product Science, 2021.
6. **O'zbekiston Respublikasi "Asalarichilik to'g'risida"gi Qonuni**, 2018.